

Albert Lamorisse

Una recopilació en DVD recupera l'obra del cineasta francès, autor de films tan emblemàtics com 'Crin blanc' o el captivador 'Le ballon rouge'

Recentment, s'ha editat en format DVD una recopilació de la filmografia del cineasta francès Albert Lamorisse sota el títol, un pèl massa inequívoc, pel meu gust, de *El cine más bello del mundo*. Lamorisse no fou un autor molt prolífic, d'una banda perquè tingué una prematura mort als 48 anys i, d'altra, perquè en vida es perllongava molt d'una realització a una altra. Lamorisse ens va deixar, però, una sèrie de films inoblidables, entre els quals s'inclouen *Le ballon rouge* (1956, *El globo rojo*) i *Crin blanc: le cheval sauvage* (1953, *Crin Blanca*), potser els seus dos films més rodons. L'estavellament del seu helicòpter a Iran mentre feia preses per al documental *Le vent des amoureux* (1978, *El viento de los enamorados*) va esdevenir el final de la seva vida i del seu llegat cinematogràfic. La veritat és que no hi ha moltes dades biogràfiques sobre Albert Lamorisse, o almenys no les he sabut trobar.

Albert Lamorisse es va iniciar en el món de la imatge com a fotògraf i d'aquí li vindrà la seva passió per captar la llum d'arreu. El seu primer migmetratge, *Bim* (1950, *Bim, el pequeño asno*), va sorgir de la fascinació que va sentir en un viatge a Tunísia, on va voler captar una llum que no havia vist al seu París natal. Aquest film primerenc ja ens fa endevinar les excepcionals qualitats de Lamorisse com a narrador i la seva predilecció per les històries metafòriques. Poc després vindria un dels seus primers films emblemàtics, *Crin blanc: le cheval sauvage* (1953), rodat a la comarca francesa de la Camargue, just a la desembocadura del Rhône. En aquest film, Lamorisse ens explica la història d'un cavall salvatge que es resisteix a ser capturat i domesticat pels humans. Tot i l'aprensió que li provoquen els humans, a la fi es fa amic d'un noi de la zona que l'ajuda a no ser capturat en diverses ocasions. Finalment, el cavall, amb el noi al seu lloc, cavalquen a través de paratges perillosos amb l'esperança de trobar un lloc on puguin viure ambdós en pau. L'ús de la metàfora, constant en l'obra de Lamorisse, és evident. El cavall només pot ser amic d'un noi que encara no es cap home i que conserva certs valors i un respecte que els grans simplement han oblidat. El final del film tendeix a l'abstracció, el cavall i el noi cavalcant cap a un lloc nou i incert, i amb l'esperança que sigui més just del que deixen enrere, petjada a petjada, per una de les platges de la Camargue.

El seu següent migmetratge fou el captivador *Le ballon rouge* (1956, *El globo rojo*). Té força punts en comú amb *Crin blanc: le cheval sauvage*. En aquest cas s'explica la història d'un nen que

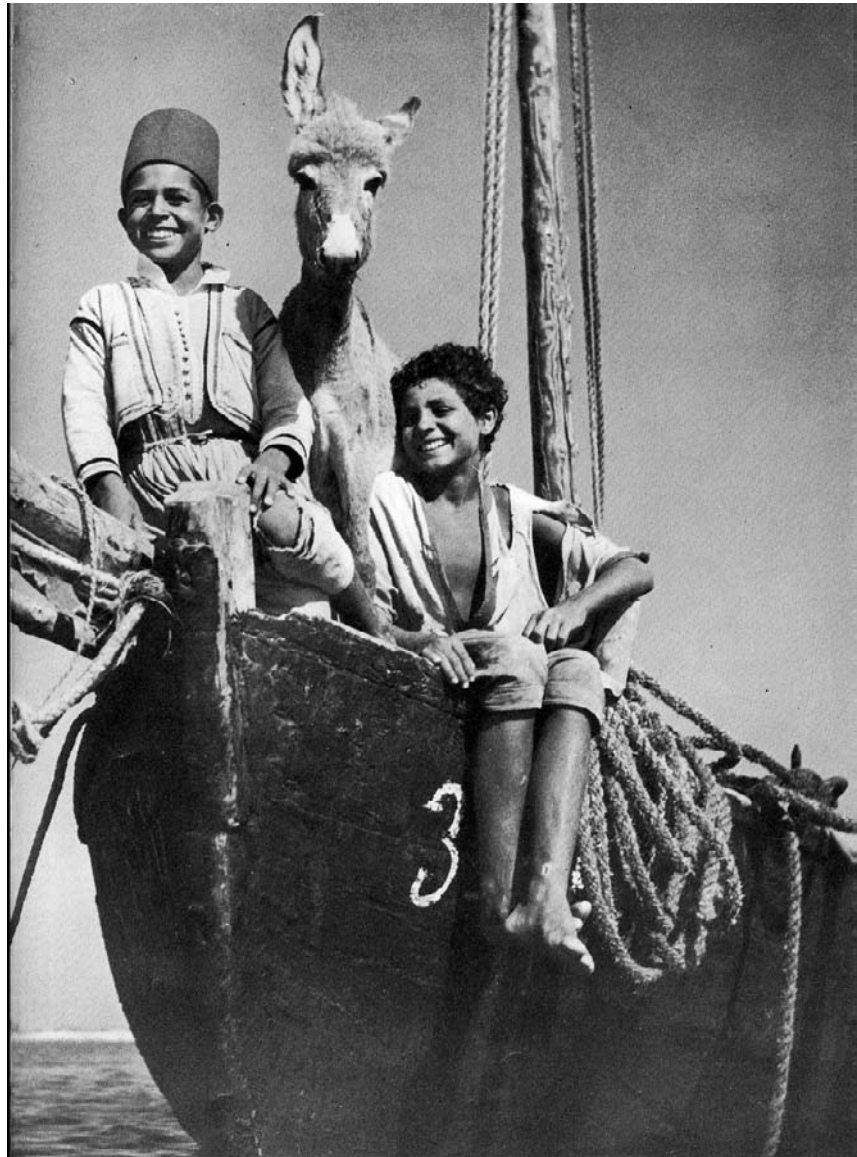
Un fotograma de *Le ballon rouge* (1956)

troba un magnífic globus vermell i, des d'aleshores, el porta a tot arreu i es fan amics. Alguns altres nois de l'escola senten enveja del globus que porta el nen i finalment li desinflen. Aleshores, tots els globus de París, on passa la història, es rebel·len davant d'aquesta injustícia i van a trobar el noi per consolar-lo de la seva pèrdua, s'emboiquen al seu cos i el fan ascendir volant pel cel. Un dels elements captivadors de *Le ballon rouge* és la localització de la història al París dels anys cinquanta. Per a tots els qui París ens ha significat alguna vegada quelcom més que una ciutat, aquest fet dona un punt de quinta essència a la història. Els carrers amb adoquins, els carterons màgics, els cotxes de l'època, em fan evocar les imatges del fotògraf Robert Doisneau, un altre mestre de la imatge i de la llum, que va saber transmetre una idea de París que alguns portem molt endins. Potser sí que l'acció de *Le ballon rouge* podria passar en qualsevol ciutat del món i que això no és un element decisiu a la història que ens explica, però també estic convençut que sí que és decisiu que l'autor situï la història en una ciutat que coneixia prou bé.

El París de Lamorisse evoca les fotografies de Robert Doisneau, un altre mestre de la imatge i de la llum

Tot i que la seva filmografia és curta, hi ha molts projectes treballats de forma preliminar i que no van ser portats a terme per motius diversos, viatges per tot el món, fascinat per cultures diferents a la seva, i algun greu accident que el fa estar força temps convalescent. Una de les curiositats de la persona de Lamorisse que més m'ha sorprès és saber que fou, a principis dels anys 50, l'inventor del famosíssim joc de taula *Risk*, basat en part en les campanyes napoleòniques. Originalment, el nom del joc era *La conquête du monde*, més tard, li canviarien el nom pel que coneixem tots i es començaria a comercialitzar a partir de 1957. Lamorisse, però, va vendre el drets del joc a l'empresa americana Parker Brothers, que va canviar, sembla, uns quants aspectes de les regles, però mantenint l'esperit original. Uns dels aspectes destacats del joc, i que té un cert punt en comú amb les seves pel·lícules, és que no tracta els territoris del món que s'han de conquerir com a països reals sinó com a agrupacions territorials abstractes, o sigui, de forma quasi metafòrica.

Albert Lamorisse ha estat un autor defensat de forma militant i des de sempre per Cineclub Sabadell. Considero que és un d'aquells autors ideals per contraposar, a partir de les seves pel·lícules, allò que la majoria anomena, de forma absolutament col·loquial, en una conversa de sobretaula, per exemple, *cinema infantil*. Lamorisse no feia *cinema infantil*. Feia quelcom més complex, explicava històries per a adults i petits utilitzant sovint, com deia, el recurs de la metàfora. La metàfora permet que els més petits puguin seguir la història d'una forma literal i els grans percebre la manifestació del que ens vol transmetre més enllà.

Una imatge de *Bim* (1950)

Si comparo l'obra de Lamorisse amb els films que els infants d'avui consumeixen, em ve a la memòria, per exemple, un dels èxits més sonats de taquilla, pensat exclusivament per als infants, *Toy Story* (1995): això sí que és

A diferència del cinema infantil recent, les obres del cineasta francès són el fruit del pensament individual d'un autor

cinema infantil. No sé si titllar-lo de malèvol, perquè potser em sembla massa estricte, però no m'acaba de fer el pes que gran part dels beneficis de *Toy Story* estiguin destinat al marxandatge: joguines, samarretes, motxilles, menús dels McDonald's, etc. Els infants, bombardejats absolutament amb tota mena d'estrís dels herois del film. Empresarialment és, sense dubte, un èxit rotund i lloable. I, en aquest sentit, per exemple, *Le ballon rouge* és un fracàs. Perquè *Toy Story* és sobretot una gran operació de *marketing*, és un producte. Però diem-ho clar i no deixem que ens enganyin ni auto-enganyar-nos a nosaltres mateixos. I no dic que *Toy Story* no sigui una pel·lícula a estones enginyosa i amb un argument ini-

cial amb moltes possibilitats. Però del que estic convençut és que el resultat final no es cap film d'autor i que té un discurs evidentíssim amb un component reflexiu nul. Que si penso que els nostres infants han de veure *Toy Story*? És clar que sí, d'altra banda és del tot inevitable, fins i tot esta bé que la vegin. El que reclamo es que els donem l'oportunitat que vegin també els films d'Albert Lamorisse perquè, fins que no els posem al seu abast aquest DVD, no sabran mai que existeixen films similars.

Les obres de Lamorisse són el fruit del pensament individual d'un autor amb una idea molt clara del que vol arribar a crear. En canvi, Pixar, Walt Disney i d'altres són empreses que canvien el discurs segons com bufa el vent i a les quals intervé tal quantitat de gent que l'hipotètic discurs inicial queda diluït entre la multitud de col·laboradors. L'objectiu d'aquestes empreses és, evidentment, com totes, crear un producte que obtingui els beneficis més alts possible. Només són el vehicle cap a aquest

Alain Emery, en un moment de *Crin blanc* (1953)

objectiu. I cal dir que el producte resultant és tècnicament impecable, però, és clar, és un producte, no és un film. Qui feia films era Lamorisse. Estic convençut, malgrat tot, que *Le ballon rouge*, *Crin blanc: le cheval sauvage* o *Bim* se seguiran projectant en un futur, ni que sigui a les filmoteques i als cineclubs, i durant anys, i diria que no passarà el mateix amb *Toy Story*.

Als Cursets de Cinema que organitzem Cineclub Sabadell i l'Escola del Sol, amb el suport de l'Ajuntament de Sabadell i la col·laboració de l'Alliance Française, portem molt de temps defensant aquest criteri. Això sí, sempre pensant que els films que hem de projectar en aquests cursets han de tenir uns arguments i un estil adequats perquè una persona sense experiència els pugui copsar o fer-li despertar la seva curiositat. Per exemple, en repetides ocasions hem projectat films d'Alfred Hitchcock, un autor ideal per explicar certs aspectes del llenguatge cinematogràfic. Ara bé, entre el films del mestre anglès, n'hi ha d'adequats per als infants, com, per exemple, *North by*

Northwest (1959, *Con la muerte en los talones*), i d'altres que tenen un component amarg difícil de concebre per un nen o un noi molt jove, com pot ser *Vertigo* (1958).

En aquest article s'ha de parlar de cinema, però el que dic també pot donar-se a la literatura, si pensem, per exemple, que, si hagués de recomanar un llibre d'aventures marítimes a un infant, li suggeriria llegir *Treasure Island* (*L'illa del tresor*), de R.L. Stevenson, però ni se'm passaria pel cap recomanar *Moby Dick*, de Herman Melville, i encara menys *Heart of Darkness* (*El cor de les tenebres*), de Joseph Conrad. I, si parem atenció, a grans trets, els arguments d'aquestes tres històries tenen uns quants elements en comú. En tots tres llibres hi ha la recerca, més o menys desesperada i amarga, això sí, de quelcom, en principi, fora de l'abast dels personatges, ja sigui un tresor, la captura d'una balena o un enigmàtic personatge perdut a la selva. Però el que sí que és radicalment diferent és la forma i l'estil com s'expliquen aquestes històries.

Interiors
MOBLES, DISSENY I DECORACIÓ

C/ Sant Cugat, 11 · 08201 Sabadell
T 93 725 01 79 · F 93 706 80 39
www.interiorscasquet.com

LA
LLAR
DEL
LLIBRE

des de 1957

MONISTROL
CINE FOTO

Fotografia - Cinema
Passeig de la Plaça Major, 4
SABADELL